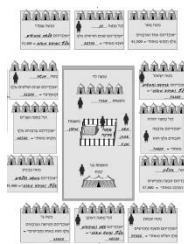

טהרת המצורע - פרק יב פסוקים א-י

למדנו בפרק יג על המצורע – אדם שראה נגע בבשרו, והכהן ראה אותו וטימא אותו. איש זה משולח מחוץ למחנה, הוא יושב, "בדד", נוהג כעין אבל, ו"טמא טמא יקרא".
 האם זהו מצב קבוע? האם זהו מצב זמני? מתי נפסקת טומאת המצורע וכיצד הוא עושה את דרכו חזרה אל המחנה?
 פרק יד עוסק בטהרת המצורע, עד שובו לביתו.

כקישור לשיעור הקודם נחזור למקום שבו עזבנו את המצורע, דהיינו – מחוץ למחנה. נצייר על הלוח את המחנה – במקום אחד, ואת המצורע - במקומו האחר, מחוץ למחנה.

נקרא את פסוקים א-ב ונשאל:

מתי יכול המצורע לחזור אל המחנה?
 למי עליו לפנות? היכן יתבצע המפגש עם הכהן?

א וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: ב זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצַרֵּעַ בְּיוֹם טְהֻרָתוֹ: וְהִבָּא אֶל הַכֹּהֵן: ג וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וַרְאֵה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נִגַע הַצֹּרֵעַ מִן הַצֹּרֵעַ:

כפי שראינו בפרק הקודם, מצורע יכול להיות במצבו זמן רב מאד. נוכל לדמיין לעצמנו מצורע שמעת לעת "מתקשר" ללשכה ו"מנדנד" לכהן: "אני יכול לחזור?" "אני יכול לחזור?" והתשובה: "עדיין לא. עליך להירפא, ורפואתך תלויה בתיקון מעשיך". רק כאשר הנגע עובר יכול המצורע לטעון: "נרפאתי". עדותו על כך שנרפא איננה מספיקה, והוא זקוק לבדיקת הכהן ולתהליך טהרה, וכך הסביר רמב"ן את פסוק ב: "ביום טהרתו - ביום שירצה להטהר יובא אל הכהן, כי אין לו טהרה לעולם אלא על פיו.."

לאחר שהבנו אל מי פונה המצורע עלינו לכוון אותו להיכן עליו ללכת. כדי לפתור שאלה זו נבקש מהתלמידים למצוא בפסוקים מילים שמורות על תנועה ממקום למקום:

וְהִבָּא אֶל הַכֹּהֵן ← וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה →

אז.. מי הולך למי?

כמובן שהמצורע הולך אל הכהן, אבל מכיוון שהוא עדיין לא יכול להיכנס למחנה הוא פוגש את הכהן ב"מקום קרוב מחוץ למחנה שיוכל הכהן בכבוד רב ובלי טורח ללכת לראותו" (ספורנו)

זמן רב עבר על המצורע מחוץ למחנה. כעת הוא פוגש את הכהן בשערי המחנה (או, בארץ ישראל, בשערי עיר מוקפת חומה). נבקש מתלמיד או שנים להמחיש: מה אומר המצורע לכהן במפגש הזה, ומה משיב לו הכהן

עתה נבקש מהתלמידים להתבונן בפסוק ד, ונשאל:

מהם ארבעת הדברים שהמצורע צריך לקחת איתו לתהליך טהרתו?

”וְצִוָּה הַכֹּהֵן, וְלָקַח לַמְטַהֵר

וְאֵזֶב”

צמח נמוך הגדל בין סלעים, מזוהה עם הצמח הנפוץ המשמש היום לתבלין הזעטר

וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת

חתיכת צמר צבועה בצבע אדום המופק מתולעת שני (הן כנימות מסוימות הגדלות על עצים)

וְעֵץ אֲרָז

חתיכה מבוקעת של עץ הארז באורך אמה

שְׁתֵּי צִפְרִים חַיִּית טְהָרוֹת

פירשו חכמים: ציפורי דרור

רש"י מלמד אותנו כי לדברים הללו ישנה **משמעות סמלית**. כל פריט הוא סמל למשהו, מעין רמז עבור המצורע. ננסה להעמיק עם התלמידים בהבנת המשמעות הזו:

אנו נלך בעקבות רש"י:

שתי צפרים - לפי שהנגעים באין על לשון הרע שהוא מעשה פטפוטי דברים לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים שמפפטיין תמיד בצפצוף קול”

כלומר: הצפורים מסמלות את **המעשים** שעשה המצורע בעבר, ושהביאו אותו למצבו. המצורע היה נהוד לפטפט, ללהג, לדבר לשם דיבור ולא מתוך צורך ותכלית, ובכך הוא סגע באנשים שעליהם דיבר רע.

ועץ ארז - לפי שהנגעים באין על גסות הרוח

ושני תולעת ואזב - מה תקנתו ויתרפא? ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזב.

כלומר: הדברים הללו מרמזים על ליבו של המצורע – מה היה ומה ראוי להיות.

למורה: אנו נפתח מעט, בעקבות רש"י, את העיסוק בנושא הגאווה. צריך לעשות זאת בחכמה, ברגישות ובהתאם לגיל. כמו כן, סביר שתעלה השאלה אודות היחס שבין ערך עצמי לבין שפלות. אנו ממקדים כאן את הדיון בצורת ההסתכלות של הגאווות על האחרים. אין להתייחס לאחר מתוך התנשאות וזלזול ותחושה ש"אני שווה יותר". אפילו על המלך אוסרת התורה להתגאות על זולתו, "לבלתי רום לָבֹוּ מֵאֲחֵיו וּלְבַלְתִּי סוּר מִן הַמְצָוָה יְמִין וּשְׂמֹאל" (דברים יז, כ).

נלך בעקבות הדימוי של הארז והאזוב. נציג שני מקורות שמהם ניתן ללמוד על היחס בין הארז לאזוב:

1. הכתוב מספר על חכמת שלמה המלך שהכיר את טבעי כל העצים ואת תכונותיהם: "וַיִּדְבֹר עַל הָעֵצִים מִן הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְבָּנוֹן וְעַד הָאֲזוֹב אֲשֶׁר יֵצֵא בְּקִיר" (מל"א ג, יג)
2. הגמרא מספרת שכאשר נפטר בבבל גדול הדור, רבינא, נשא עליו אחד מהחכמים הספד גדול: "אם בארזים נפלה שלהבת, מה יעשו אזובי קיר?! לויטן בחכה הועלה, מה יעשו דגי רקק"!!

מה נוכל ללמוד מהמקורות הללו על היחס בין שני מינים אלו? היחס הוא יחס של ניגוד: הארז הקדום, ארז הלבנון, הוא עץ אדיר, חזק וגבוה. מי מהתלמידים זוכר פסוקים שבהם מופיע הארז? "צִדִּיק פִּתְמָר יִפְרַח כְּאֶרֶז בַּלְבָּנוֹן יִשְׁגָה" - הארז הוא גבוה (תהלים צב)
"קול ה' שָׁבַר אֲרָזִים וַיִּשְׁבֹּר ה' אֶת אֲרָזֵי הַלְבָּנוֹן" - הארז הוא חזק (תהלים כא)
ואילו האזוב הוא נמוך ורך. מומלץ להביא לכיתה אגודת אזוב וחתיכת עץ קשה על מנת להמחיש פיסיית את המגע הקשה, מול המגע הרך המייצר תחושה של נעימות.
גם הדבר השלישי, "שני תולעת" מרמז על שפלות. זוהי חתיכת צמר הצבועה בצבע אדום המופק מתולעת השני. בהקשר זה ניתן להביא את הפסוק מספר ישעיה (פרק א): "אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כְּשָׁנִים (ריבוי של "שני" - צמר צבוע באדום) כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינּוּ, אִם יֵאָדִימוּ כְּתוֹלַע (תולעת שני) כְּצֶמֶר יִהְיוּ"
אם כך, מה צריך המצורע ללמוד מהדברים שמצווה עליו להביא לטהרתו? מעשי המצורע היו כמו ארז. ליבו - גבוה, ויחסו לאנשים - קשה, וכעת עליו להיפך ולסגל לעצמו תכונה חדשה בשובו למחנה. ליבו - צריך להיות שפל, ומעשיו - רכים.

שאלה להעמקה: האם יש קשר בין שני הדברים: בין המעשים - "מעשים של ציפורים", מעשי פטפוט - לשון הרע על אחרים, לבין הלב - "לב של ארז" לב קשה ומתנשא?

נראה שכן. מי שחושב שהוא טוב, ואחרים - טובים פחות, אז הוא מסתכל עליהם מתוך זלזול ולא מתוך כבוד. כך הוא בא לכלל דיבור בגנותם והדגשת מגרעותיהם. מי שמכבד אנשים ורואה בהם ערך ודברים טובים, לא מוצא את עצמו עסוק ברכילות ובפטפוט אודותם.

נצייר על הלוח דמות של אדם. נרשום לידו את המילה גאווה. כעת נצייר אנשים בסביבתו, אבל.. קודם נשאל את התלמידים היכן למקם אותם ביחס אליו, לפי תפישתו הנוכחית: מעליו, מתחתיו, או בשווה לו? אלו עוד מילים מזכירה המילה גאווה? לדוגמה, אנו אומרים על הים שיש בו "גאות ושפל". כלומר: גלים גבוהים - גאות, וגלים נמוכים - שפל. מי שמתגאה רואה עצמו גבוה מאחרים. זה בסדר גמור להכיר בתכונות ובערך שלי אך זה לא בסדר לחשוב שהאחרים אינם שווים כמוני.
כמו כן, אנו אומרים על אדם גאוותן שהוא "מתנשא", כלומר: מתרומם לגובה, מעל האחרים. אלו משפטים אומר אדם כזה לאנשים בסביבתו? כיצד הוא מתייחס אליהם? אנו נתקן את הדברים עם התלמידים. נציע למצורע משפטים כיצד עליו להתייחס לאנשים, ו"נחליף" את היחס שלו לסביבתו מכאן והלאה. נמחק מעל ראשו את המילה "גאווה" ונחליף אותה ב... איזו מילה?

כעת נוכל להמשיך בתהליך השיבה למחנה.

כיצד בפועל נעשית טהרת המצורע עם הפריטים שלמדנו?

כזכור, המצורע נמצא מחוץ למחנה, ולשם יצא הכהן. טהרתו נעשית במספר שלבים:

1. היום הראשון

הַיְצִיחַ הַכֹּהֵן וְשִׁחַט אֶת הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל כְּלֵי חָרֶשׁ עַל מִים חַיִּים: וְאֶת הַצִּפּוֹר הַחֲתִיָּה יִקַּח אֹתָהּ וְאֶת עֵץ הָאָרְזוֹ וְאֶת שְׁנֵי הַתּוֹלְעֹת וְאֶת הָאֵזוֹב וְטָבַל אֹתָם וְאֶת הַצִּפּוֹר הַחֲתִיָּה בְּדָם הַצִּפּוֹר הַשִּׁחֻטָּה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים זֶה הִנֵּה עַל הַמַּטְהָר מִן הַצָּרַעַת שֶׁבַע פְּעָמִים וְטָהְרוּ וְשָׁלַח אֶת הַצִּפּוֹר הַחֲתִיָּה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה:

חַ וְכִבֶּס הַמַּטְהָר אֶת בְּגָדָיו וְגִלַּח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ וְרַחֵץ בְּמַיִם וְטָהַר וְאַחֵר יָבֹוא אֶל הַמַּחֲנֶה וְיָשָׁב מִחוּץ לָאֹהֶל שֶׁבַע יָמִים”

ביום הראשון הכהן כורך הארז והאזוב עם הצמר, טובל אותם בכלי שמעורבים בו מי מעין ודם הצפור השחטה, ומזה מהם על המצורע. גם את הציפור החיה טובל מעט בכלי ומשלח אותה לחופשי. המצורע טובל במקווה - עצמו ("רחץ") ובגדיו ("כבס"), מגלח את שערו, וחוזר למחנה. עדיין, לא נשלמה טהרתו. "וישב מחוץ לאהל שבעת ימים"

2. היום השביעי

ט וְהִיָּה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ אֶת רֵאשׁוֹ וְאֶת זָקְנוֹ וְאֶת גְּבַת עֵינָיו וְאֶת כָּל שְׁעָרוֹ יִגְלַח וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם וְטָהַר .

ביום השביעי המצורע חוזר על הפעולות של טבילה, גילוח, וכיבוס הבגדים. אז הוא נטהר ושב לביתו.

3. היום השמיני

נקרא בכיתה רק את פסוקים י-יא המתארים את עמידת המצורע "פתח אהל מועד". את שאר הפסוקים (יב-לא) רק נסביר בקצרה: היום השמיני מוקדש להבאת הקרבנות ולהזאות. המצורע מביא שלש קרבנות - אשם, חטאת ועולה, והכהן מזה מדם האשם, ומהשמן, על מקומות בגופו - אוזן ובהונות (מהשמן אף על ראשו). אם המצורע הוא "דל.. ואין ידו משגת" הוא אינו מביא שלשה כבשים עבור שלש הקרבנות, אלא כבש אחד לקרבן אשם ("אשם מצורע") ושני עופות (תורים) שישמשו לעולה ולחטאת.

ימי הטהרה של המצורע:

8	7	6	5	4	3	2	1
קרבנות + הזאה	טבילה+גילוח						
חזרה למשכן	חזרה לבית						